

Katedra ekológie a environmentalistiky FPVaI UKF,

Tr. A. Hlinku 1, 949 01 Nitra

Ústav krajinnej ekológie, SAV, pobočka Nitra,

P.O. Box 22, Akademická 2, 949 01 Nitra

Prehľadová štúdia literatúry o environmentálnom zdraví

Mgr. Dominika Gduľová

Mgr. Veronika Piscová, PhD.

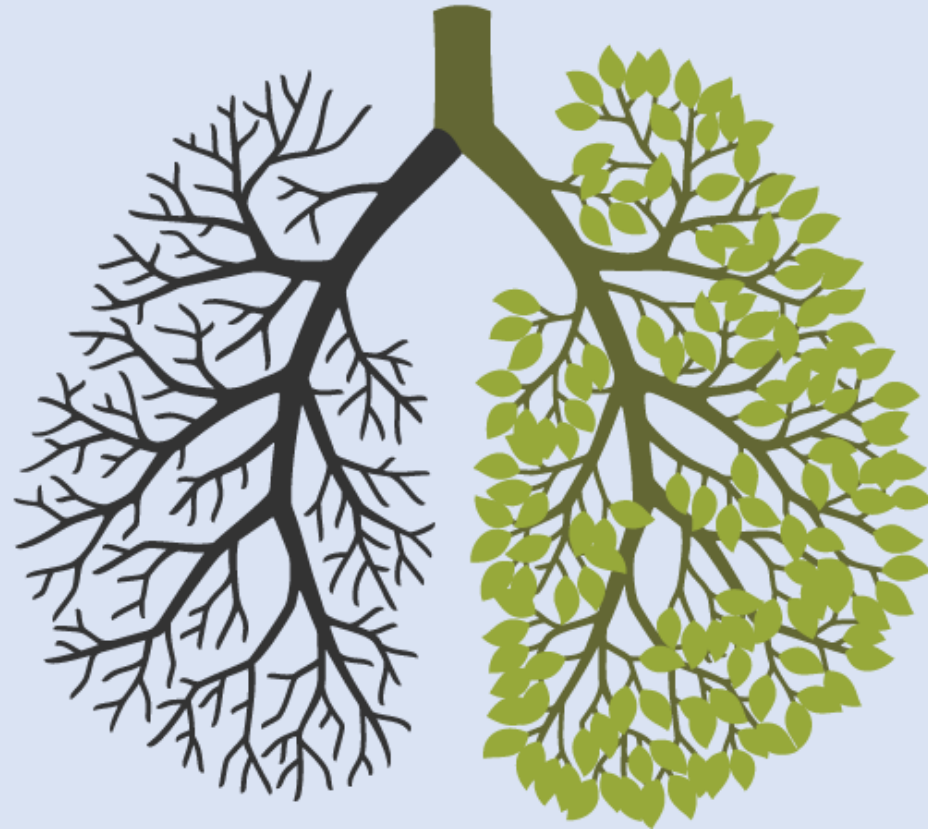
RNDr. Katarína Vilinová, PhD.

Prof. RNDr. Zita Izakovičová, PhD.

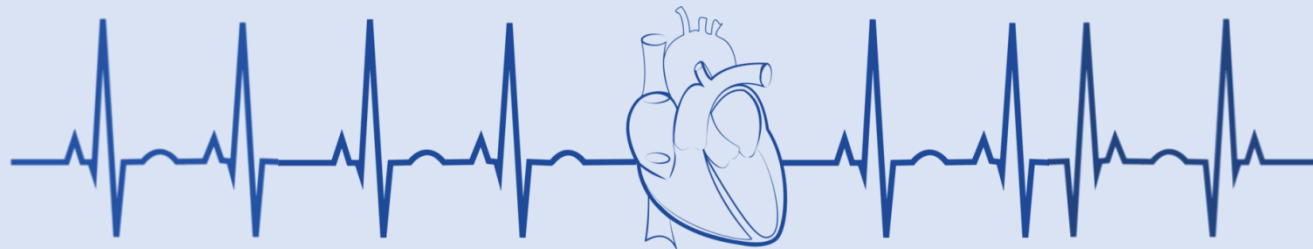
ENVIRONMENTÁLNE ZDRAVIE

Environmentálne zdravie je koncept, ktorý sa zameriava na účinky škodlivých činiteľov životného prostredia na ľudské zdravie a opačne, ako ľudské aktivity ovplyvňujú stav a kvalitu životného prostredia (Harper, 2014).

METODIKA

- Prehľadová štúdia literatúry z databázy WOS
- Topic – Environmental health
- 203 článkov zaradených na základe metodiky WHO (1999) - Environmental health indicators: Profiles and examples
- Články zaradené do 17 skupín

Názov skupiny	Počet článkov
SOCIO-DEMOGRAFICKÝ SÚVIS	15
ZNEČISTENÉ OVZDUŠIE	18
SANITÁCIA	0
BÝVANIE	0
BEZPEČNÁ PITNÁ VODA	5
VEKTOROVÉ OCHORENIA	3
TUHÝ ODPAD	2
NEBEZPEČNÉ TOXICKÉ LÁTKY	3
TOXICKÉ LÁTKY, NEBEZPEČNÉ ODPADY	29
BEZPEČNÉ JEDLO	17
RADIÁCIA	3
NEPRACOVNÉ ZDRAVOTNÉ RIZIKÁ	0
PRACOVNÉ PROSTREDIE	3
HLUK	7
AGENDA 2030	8
VPLYV ČLOVEKA	29
VYRADENÉ PRÍSPEVKY	61
SPOLU	203

SOCIO-DEMOGRAFICKÝ SÚVIS

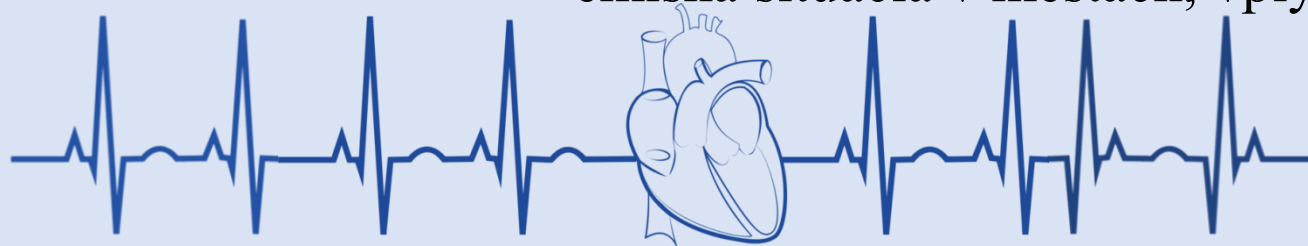
– indikátory

- **Rast populácie** – 2 články (regionálne rozdiely)
- **Nepracujúce závislé obyvateľstvo**
– 5 článkov (vplyv ŽP na deti)
- **Chudoba** – 1 článok (rómske osady)
- **Úmrtnosť dojčiat** – 1 článok (expozícia v rannom veku a zdravotný stav)
- **Kultúrne hodnoty** – zdravotné návyky
– 2 články (rozdiely v zdraví v Európe, postoj k nákupu biopotravín)
- **Blahobyt** – 4 články (cestovanie do školy, vývoj kvality života, vplyv faktorov na krvný tlak, porovnanie kvality života)

ZNEČISTENIE OVZDUŠIA

– indikátory

- **Koncentrácia látok znečisťujúcich ovzdušie zo spaľovania tuhých palív** – 1 článok (vplyv emisií zo spaľovania uhlia na výskyt nádorov)
- **Spôsob riadenia kvality ovzdušia** – 3 články (kontrola tabaku, konštrukčné riešenie budov a kvalitu ovzdušia, opatrenia v obciach na zníženie znečistenia ovzdušia)
- **Zdroje znečistenia vnútorného ovzdušia** – 8 článkov (kvalita vnútorného ovzdušia v rôznych typoch budov)
- **Koncentrácia znečisťujúcich látok v mestských oblastiach** – 6 článkov (monitorovanie prevádzky uhoľnej elektrárne, monitoring znečisťujúcich látok, emisná situácia v mestách, vplyv PAH v ovzduší)

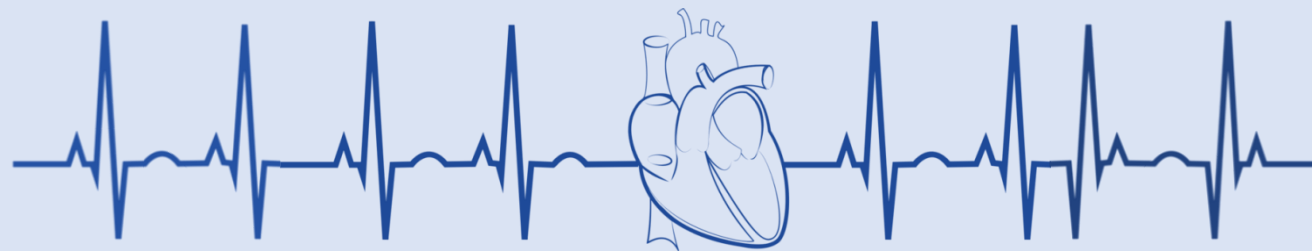

BEZPEČNÁ PITNÁ VODA - indikátory

- **Vznik ochorení z vody** – 1 článok (vplyv tvrdosti vody na kardiovaskulárny systém)
- **Intenzita monitorovania kvality pitnej podzemnej vody** – 4 články (environmentálne riziko a kontaminácia podzemných vôd, odhad zdravotných rizík vyplývajúcich z kontaminácie, vzťah medzi arzénom vo vode a mierou nádorov)

VEKTOROVÉ OCHORENIA - indikátory

- **Obyvateľstvo ohrozené chorobami prenášanými vektormi** – 3 články (baktérie v čistiarenských kaloch, fekálna bakteriálna flóra jeleňov s osobitnou pozornosťou na potenciálne patogénne látky, anaplasmóza prenášaná na ľudí prostredníctvom infikovaných kliešťov)

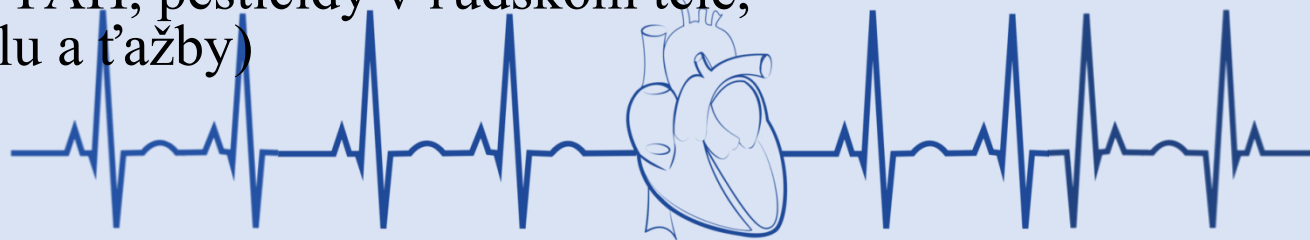

TOXICKÉ LÁTKY, NEBEZPEČNÉ ODPADY – indikátory

- **Manažment pozemku s kontaminovanou pôdou** – 9 článkov (meranie radónu v nadväznosti na zdravotnú expozíciu, hodnotenie PCB v sedimentoch, geologická kontaminácia, PAH v pôdach materských škôl, akumulácia ortuti, chrómu a niklu v žihľave, znečistenie pôd antimónom, ťažké kovy v pôdach a lesných plodoch, obsah ortuti v zemiakoch)
- **Manažment kontaminovaného vodného útvaru** – 3 články (výskum ťažkých kovov v povrchových vodách v súvisi so zdravotným rizikom, a v telách rýb vo vodnej nádrži, vplyv siníc na kvalitu vody a ľudské zdravie)
- **Všeobecne kontaminované územie väčším zdrojom znečistenia** – 17 článkov (vplyv PCB na zdravotný stav najmä novorodencov a detí, bakteriálna diverzita pôdy kontaminovanej PAH, pesticídy v ľudskom tele, znečistenie z priemyslu a ťažby)

TUHÝ ODPAD - indikátory

- **Likvidácia komunálneho odpadu** – 2 články (hodnotenie vplyvu skládkovania a spaľovania odpadu na zdravie v Taliansku, Veľkej Británii a na Slovensku, hodnotenie popola zo spaľovania odpadov a expozícia zamestnancov)

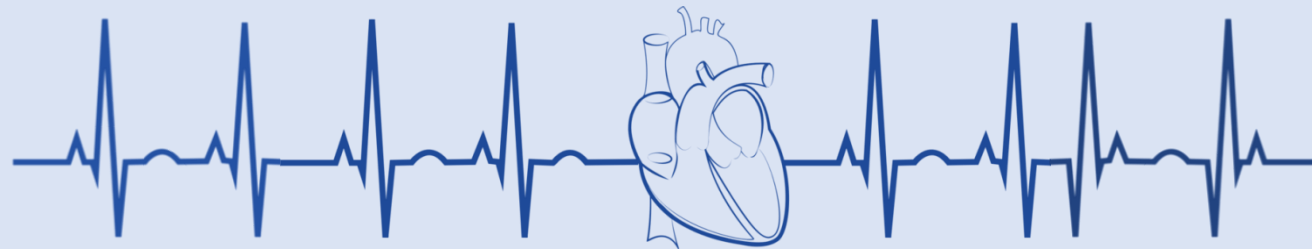

NEBEZPEČNÉ TOXICKÉ LÁTKY – indikátory

- **Hladina olova v krvi detí** – 1 článok (hodnotenie ťažkých kovov v krvi v porovnaní s expozíciou)
- **Látky FR u detí** – 2 články (FR v krvi a moči detí, FR v potravinovom reťazci)

BEZPEČNÉ JEDLO – indikátory

- **Monitorovanie chemických nebezpečenstiev v potravinách** – 16 článkov (ortuť v hubách, ťažké kovy v lesných plodoch, ťažké kovy v zelenine, cudzorodé látky v mäse a v mlieku, PCB a ortuť v rybách, ochorenia pšenice, nebezpečné huby vo vinárskych oblastiach)

RADIÁCIA

- indikátory

- **Kumulatívna dávka žiarenia** – 1 článok (vplyv slnečného žiarenia a arzénu na výskyt nádorov kože)
- **Kozmické žiarenie** – 1 článok (vplyv slnečnej, geomagnetickej a kozmickej aktivity na človeka)
- **RTG žiarenie v zdravotníckych zariadeniach** – 1 článok (slovanská mutácia génu vplyvom RTG žiarenia)

PRACOVNÉ PROSTREDIE

- indikátory

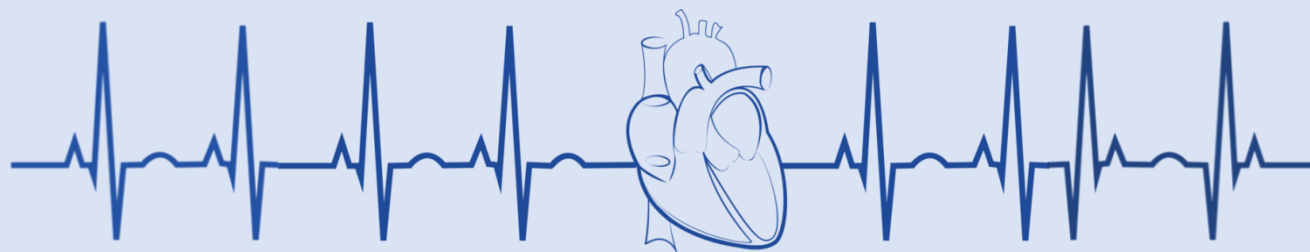
- **Vystavenie nebezpečným pracoviskám** – 3 články (vplyv azbestu a chrómu na výskyt nádorov pľúc a rizikové faktory na pracovisku)

HLUK

- indikátory

Články zamerané na vystavenie hluku z:

- **Pracovísk** – 1 článok (banské prevádzky)
- **Reštauračných zariadení a nočných podnikov** – 1 článok (povedomie verejnosti o nebezpečenstve hluku)
- **Mestských sídiel** – 5 článkov (analýza hluku na zdravie, hodnotenie hluku zo železnice, poruchy spánku, hladiny hluku a účinky na zdravie, poruchy sluchu)

AGENDA 2030

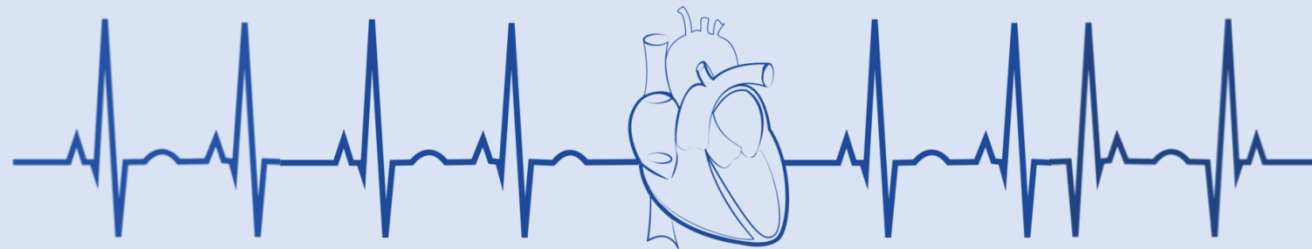
Príspevky venujúce sa:

- strategickým rozvojovým dokumentom
- environmentálnym záťažiam a výzvam
- analýze národnej politiky o energetickej účinnosti,
- ekologickému rastu hospodárstva
- bankovému sektoru

VPLYV ČLOVEKA NA ŽP

Zaradených 29 článkov do 6 podskupín:

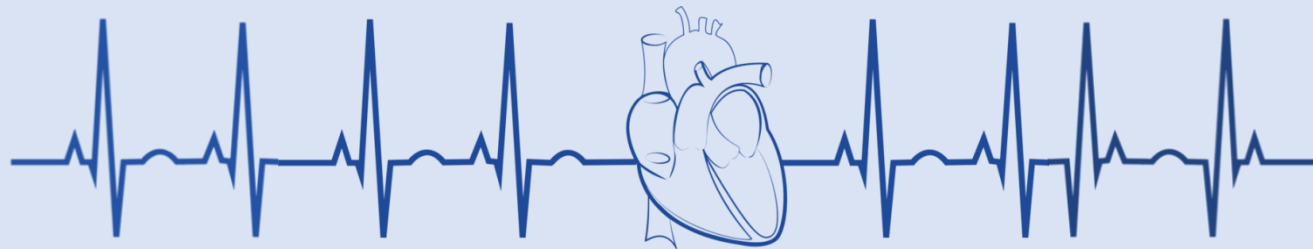
- Lesy a ovzdušie – 6 článkov
- Pôda – 3 články
- Voda – 7 článkov
- Bioindikátor – 1 článok
- Ťažba a energetika – 5 článkov
- Ostatné – 7 článkov

VYRADENÉ

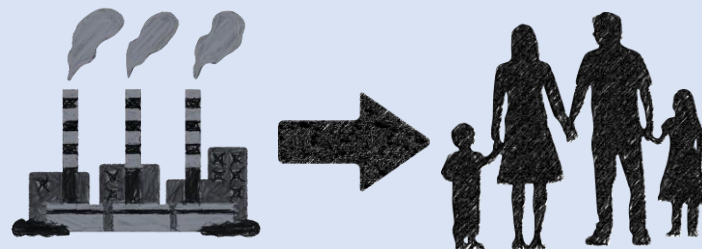
Nehodiacich sa 61 príspevkov z oblastí:

- Covid-19,
- Ochorenia bez súvisu so ŽP,
- Vhodnosť stavieb,
- Implementácia hodnotenia vplyvov na zdravie,
- Nanomateriály,
- Ovocinárstvo,
- Environmentálna výchova, vzdelávanie,
- Hydrometeorológia,
- Vodný manažment,
- Závislosť na mobilných telefónoch,
- Ekonomika,
- Udržateľné plánovanie miest, mestská zeleň,
- Rekreácia a turizmus,
- Energetika,
- Dotazníkové prieskumy.

ZÁVER

- Z 203 článkov kritéria skupín nespĺňalo 61 článkov z databázy WOS
- Články zaradené do 14 skupín, ktoré zahŕňali kvalitu vody, pôdy, ovzdušia, potravín, exponovanie toxickými látkami a radiáciu, vektorové ochorenia, hluk, vplyv socio-demografických aspektov, pracovné prostredie, tiež Agendu 2030 a vplyv človeka
- Najpočetnejšími skupinami boli toxické látky a nebezpečné odpady a vplyv človeka na životné prostredie
- V oblasti bývania, sanitácie a nepracovných zdravotných rizík je zrejmý nedostatok publikačných WOS výstupov
- Analýza poukázala na medzery vo výskume a nutnosť ďalších štúdií na pochopenie vzťahu medzi životným prostredím a zdravím

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ

Príspevok bol podporený projektom MVTS 0311 eLTER PLUS.

